

ЗАТВЕРДЖено
Наказом директора ПОЕНЦУМ
Від 10.02.2020 № 21

Схвалено на засіданні
педагогічної ради
Протокол № 1
від 15.01.2020

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО
ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ**

ВСТУП

Освітня програма Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Полтавської обласної ради (далі – Центр) – нормативний документ, який містить характеристику змісту еколого-натуралістичної освіти, особливості організації освітнього процесу та освітню місію Центру.

Освітня програма вибудована з урахуванням диференціації та індивідуалізації освітнього процесу, демократизації управління, створення умов для творчої діяльності адміністрації та працівників Центру, збереження єдиного освітнього простору, соціального захисту вихованці, учнів і слухачів, із забезпеченням їх права на доступність і якість позашкільної еколого-натуралістичної освіти, створення умов для безперервності освіти.

Освітня програма узгоджена із законами України „Про освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Про наукову і науково-технічну діяльність”, Положенням про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 № 651 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.08.2004 за № 1036/9635, Типовими навчальними планами для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2008 № 676.

I. МІСІЯ, ВІЗІЯ ТА КЛЮЧОВІ ЦІННОСТІ ЦЕНТРУ

Місія Центру – сприяння кожному здобувачу позашкільної еколого-натуралістичної освіти в цілісному розвитку та лідерському становленні; служіння людині, громаді, суспільству.

Візія Центру

- створення сприятливого середовища, інфраструктури та умов для розвитку особистості;
- розвиток науково-педагогічного потенціалу, удосконалення науково-дослідницької, освітньої та інноваційної діяльності;
- сприяння розкриттю лідерських якостей здобувачів освіти шляхом їх участі в самоврядуванні Центру;
- створення умов для змістовного дозвілля та оздоровлення здобувачів освіти;
- відкритість та забезпечення інформування спільноти;
- служіння громаді.

Ключові цінності: Україна, дитина, громада, професіоналізм, довіра, духовність, лідерство, відповідальність.

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЦЕНТРІ

Метою освітнього процесу в Центрі є розвиток здібностей дітей та молоді в галузі природничих наук, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої само- та/або професійної реалізації.

Основними завданнями є:

виховання громадянина України;
вільний розвиток особистості, та формування її соціально-громадського досвіду;

виховання у здобувачів освіти поваги до Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії;

виховання у здобувачів освіти патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, а також інших націй і народів;

виховання у здобувачів освіти шанобливого ставлення до родини та людей похилого віку;

створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку здобувачів освіти, у тому числі з особливими освітніми потребами;

розвиток у вихованців ключових компетентностей: екологічної, соціальної, природничої, технологічної, здоров'язберігаючої;

здобуття учнями, вихованцями, слухачами первинних професійних навичок і вмінь, необхідних для їхньої соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності;

формування у здобувачів освіти свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, навичок безпечної поведінки;

задоволення освітньо-культурних потреб здобувачів освіти;

задоволення потреб здобувачів освіти у професійному самовизначенні і творчій самореалізації;

залучення вихованців до експериментальної та науково-дослідницької роботи в галузі екології, біології, хімії, сільського господарства, наук про людину;

пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих здобувачів освіти;

організація дозвілля здобувачів освіти, пошук його нових форм; профілактика бездоглядності, правопорушень;

виховання в учасників освітнього процесу свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих;

формування здорового способу життя здобувачів освіти;

створення інформаційного банку кращого досвіду позашкільної освіти;

забезпечення високого рівня екологічної пропаганди через місцеві та обласні засоби масової інформації;

розширення мережі учнівських творчих об'єднань у сільських школах області.

здійснення інформаційно-методичної, координаційно-методичної, організаційно-методичної та організаційно-масової роботи.

Головні принципи:

гуманізація, що визначає пріоритети завдань творчої самореалізації особистості, її виховання, створення умов для виявлення обдарованості і талантів здобувачів освіти, формування гуманної особистості;

єдність загальнолюдських і національних цінностей, що забезпечує у змісті освітнього процесу органічний зв'язок і духовну єдність української національної культури з культурою народів світу; сприяє усвідомленню пріоритетності загальнолюдських цінностей над груповими; визначає позашкільну освіту як важливий засіб національного розвитку й гармонізації національних і міжнаціональних відносин в Україні;

демократизація, що передбачає автономію Центру у вирішенні основних питань змісту діяльності, розвитку різноманітних форм співробітництва та партнерства всіх учасників освітнього процесу;

науковість і системність, що полягає в забезпеченні оптимальних умов для інтегруючої функції освітніх процесів в умовах досягнення основної мети позашкільної освіти;

безперервність, наступність та інтеграція, що забезпечує єдність всіх ланок освіти, об'єднання зусиль Центру з іншими закладами та організаціями; цілісність і наступність позашкільної освіти, спрямованої на поглиблення та конкретизацію освітнього процесу; набуття освіти впродовж усього життя, за умови наступності та концентричності;

багатоукладність і варіативність, що передбачає можливість широкого вибору змісту, форм і засобів позашкільної освіти, альтернативність у задоволенні духовних запитів здобувачів освіти, їх пізнавальних та інтелектуальних можливостей та інтересів, запровадження поліваріантності навчальних програм, поглиблення і розширення їх практичної сприятливості, референції та індивідуалізованого освітнього процесу;

добровільність і доступність, що передбачає право вибору та доступності в забезпеченні потреб абсолютності у творчій самореалізації, духовному самовдосконаленні, здобутті додаткових знань, умінь та навичок, підготовки до активної професійної та громадської діяльності;

самотійність і активність особистості, що полягає у забезпеченні психолого-педагогічної атмосфери, яка сприяє виявленню, розвитку і реалізації здобувачами освіти пізнавальної самотійності, творчої активності, прояву обдарованості і таланту;

практична спрямованість, що передбачає набуття здобувачами освіти певних умінь і навичок, орієнтацію на трудову діяльність у ринкових умовах, їх розширення та розвиток, а також упровадження в життя за умов інтеграції з наукою і виробництвом.

III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЦЕНТРІ

3.1. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

Безпосереднє керівництво Центром здійснює його директор.

Директор Центру самостійно вирішує питання господарчого забезпечення діяльності Центру за винятком тих, що віднесені до компетенції Полтавської обласної ради та органів управління.

Директор Центру:

- несе повну відповідальність за стан та діяльність Центру;
- несе відповідальність за формування і виконання фінансового плану та плану роботи Центру, результати господарчого забезпечення діяльності закладу, виконання показників ефективності діяльності, використання майна згідно з трудовим контрактом;
- діє від імені Центру, представляє його в усіх установах та організаціях;
- самостійно визначає структуру і штатний розпис з урахуванням умов та фонду оплати праці Центру, за погодженням з Департаментом освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації призначає на посаду та звільняє з посади своїх заступників та головного бухгалтера;
- призначення та звільнення з посади педагогічних та інших працівників Центру;
- вирішує інші питання, віднесені законодавством до його компетенції;
- здійснює керівництво колективом, забезпечує раціональний добір і розстановку кадрів, створює належні умови для підвищення фахового рівня працівників;
- організовує освітній процес та соціально-побутову діяльність Центру, представляє його в усіх органах, установах і громадських організаціях та у зносинах з громадянами;
- забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, якістю знань, умінь та навичок вихованців, учнів, слухачів;
- створює належні умови для здобуття вихованцями, учнями, слухачами позашкільної освіти;
- забезпечує право вихованців, учнів, слухачів на захист від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;
- видає в межах своєї компетентності накази та розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками і вихованцями Центру;
- застосовує заходи заохочення та дисциплінарні стягнення до працівників Центру;
- затверджує посадові обов'язки працівників Центру.

Виробничі та трудові відносини Центру з працівниками регулюються законодавством про працю.

Працівники Центру виконують свої обов'язки і користуються правами відповідно до діючого законодавства, Статуту Центру і правил внутрішнього трудового розпорядку.

Вищим органом самоврядування трудового колективу є збори трудового колективу. На них вирішуються всі найбільш важливі питання життя і діяльності Центру.

Органом, який представляє інтереси трудового колективу, є профспівкова організація.

Повноваження трудового колективу Центру реалізуються загальними зборами через їх виборні органи. Для представництва інтересів трудового колективу на загальних зборах (конференції) трудовий колектив може обирати органи колективного самоврядування, до складу яких не може обиратися директор Центру.

Регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, що стосуються діяльності Центру, здійснюються його органами управління за участю трудового колективу та уповноважених ним органів і відображаються відповідно до законодавства у колективному договорі.

Колективним договором також регулюються питання охорони праці, виробничі та трудові відносини трудового колективу з адміністрацією Центру.

Право укладення колективного договору від імені Власника надається директору Центру, а від імені трудового колективу – уповноваженому ним органу.

З метою розвитку і вдосконалення освітнього процесу, підвищення професійної майстерності педагогічних працівників створюється Педагогічна та Методична ради Центру:

Педагогічна рада:

- розглядає питання організації та здійснення освітнього процесу, масової і методичної роботи;
- обговорює і рекомендує до затвердження річний план роботи Центру;
- сприяє розвитку творчої ініціативи педагогів, упроваджує досягнення науки і передового практичного досвіду в освітній процес;
- приймає рішення з різних питань професійної діяльності педагогічних працівників.

Члени педагогічної ради мають право виносити на розгляд будь-які питання, пов'язані з освітнім процесом.

Кількість засідань педагогічної ради визначається їх доцільністю і, як правило, не менше 4 на рік.

Членами Педагогічної ради є всі педагогічні і методичні працівники Центру. Керує її роботою директор, який є головою Педагогічної ради.

Методична рада

створюється при Центрі з числа педпрацівників Центру, директорів районних, міських закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, представників зацікавлених організацій для удосконалення змісту і методики роботи з основних напрямків роботи Центру. Голова Методичної ради обирається колективом педпрацівників. Засідання ради проводяться не менше 2 раз на рік.

У Центрі можуть функціонувати методичні об'єднання, відділи, відділення, що охоплюють учасників освітнього процесу та спеціалістів певного професійного спрямування.

Методичні об'єднання створюються для координації науково-методичної, організаційної та практичної діяльності закладу з питань здобуття вихованцями, учнями, слухачами позашкільної освіти за різними напрямками.

Відділи створюються за наявності груп одного або кількох споріднених напрямів.

Відділення створюються за видами гуртків, секцій та інших творчих об'єднань або за напрямками позашкільної освіти.

Керівники гуртків Центру працюють відповідно до розкладу занять.

Примітка: у зв'язку зі специфікою роботи Центру в весняно-літній період керівники гуртків можуть бути переведені на інший режим роботи.

Перерозподіл педагогічного навантаження протягом навчального року можливий у разі зміни кількості годин за окремими навчальними програмами, що передбачається навчальним планом, у разі вибуття або зарахування вихованців, учнів, слухачів закладу протягом навчального року або за письмовою згодою педагогічного працівника з додержанням законодавства про працю.

3.2. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Внутрішня система забезпечення якості освіти включає:

систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;
критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників;

забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу;

забезпечення наявності інформаційних систем для забезпечення ефективного освітнього процесу.

Система та механізми забезпечення академічної доброчесності:

Дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками передбачає:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну діяльність;

контроль за дотриманням академічної доброчесності учнями;

об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:
самостійне виконання навчальних завдань;

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників:

Процедура оцінювання педагогічної діяльності педагогічного працівника включає в себе атестацію та сертифікацію.

Атестація педагогічних працівників – це система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників.

Атестація педагогічних працівників може бути черговою або позачерговою. Педагогічний працівник проходить чергову атестацію не менше одного разу на п'ять років, крім випадків, передбачених законодавством.

За результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання. Перелік педагогічних звань педагогічних працівників визначається Кабінетом Міністрів України.

Рішення атестаційної комісії може бути підставою для звільнення педагогічного працівника у порядку, встановленому законодавством.

Один із принципів організації атестації - здійснення комплексної оцінки діяльності педагогічного працівника, яка передбачає забезпечення всебічного розгляду матеріалів з досвіду роботи, вивчення необхідної документації, порівняльний аналіз результатів діяльності впродовж усього періоду від попередньої атестації. Необхідною умовою об'єктивної атестації є всебічний аналіз освітнього процесу, вивчення думки батьків, здобувачів освіти, колег педагога, який атестується.

Сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, само оцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Сертифікація педагогічного працівника відбувається на добровільних засадах виключно за його ініціативою.

Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу

Для проведення навчально-виховної та координаційно-методичної роботи Центр орендує будинок обласної комунальної власності.

Загальна площа будинку становить 354 кв.м. Загальна площа приміщень, де відбуваються теоретичні та лабораторні заняття становить 218 кв.м. Обладнані навчальні кабінети: флористики та фітодизайну, квітників-аранжувальників, овочівників-рослинників, зоології, лікарських рослин, фотолабораторія, лабораторія зоології, комп'ютерний клас.

Для навчально-виховної та господарчої роботи отримана в постійне землекористування земельна ділянка площею 9000 кв.м, де знаходяться всі приміщення та будівлі закладу, навчально-дослідна земельна ділянка,

лабораторія квітництва та овочівництва (теплиця), зоолого-тваринницька база, садок.

На навчально-дослідній земельній ділянці закладено відділи багаторічних квіткових рослин, колекційний відділ лікарських рослин, овочеву та польову сівозміни, виробничий відділ, колекційну ділянку сухоцвітів, ділянку ландшафтного дизайну. Садок центру включає горішник, ягідник та відділ фруктових дерев. Загальна площа навчально-дослідної земельної ділянки 6500 кв.м.

До зоолого-тваринницької бази відносяться крільчатник, пташник, вольєри для утримання хижих тварин та нутрій, пасіка, лабораторія зоології (живий куточок). Загальна площа зоолого-тваринницької бази – 420 кв.м. Зоолого-тваринницька база Центру налічує 39 видів свійських і декоративних видів тварин.

Для науково-дослідницької роботи вихованців гуртків з флористики, квітництва, овочівництва використовується теплиця площею 180 кв.м, в якій вирощується 70 видів рослин.

Загальна територія, де проводиться практична та дослідницька робота становить 6981 кв.м.

У наявності 23 комп'ютери. З них: 5 комп'ютерів використовуються в обласному дитячо-юнацькому оздоровчому таборі «Еколог», 1 – у Шишацькій філії, 1 – у філії у Полтавському районі, 1 – у Кобеляцькій філії. Відкрито доступ до мережі Internet, створений сайт закладу.

Для обласного дитячо-юнацького оздоровчого табору „Еколог” придбано обладнання для душових кімнат, варочних цехів, холодильне обладнання, меблі в їдальню та спальні кімнати, спортивний інвентар, музичну апаратуру, телевізори, світломузику, відеокамери та цифрові фотоапарати, намети, спальні мішки, тренажери, велосипеди та інше. Встановлений пандус.

Заклад та всі підрозділи обслуговують вісім одиниць автотехніки: для здійснення екскурсійної діяльності, перевезення груп дітей до табору, обслуговування екологічних практик та експедицій, заготівлі сіна влітку, завезення ґрунту в теплицю, завезення кормів та ін.

Для демонстрації фільмів, переданих програмою Європейського Союзу Tacis і відео сюжетів, відзнятих працівниками центру, використовуються два телевізори, мультимедійний проектор, є акустична система для озвучування масових заходів.

Для проведення обласної екологічної експедиції „Чиста хвиля” та обласної науково-дослідницької експедиції „Бутова гора” придбано 8 байдарок.

Матеріально-технічна база центру задовільна.

Шишацька філія орендує 4 кабінети спеціалізованої школи ім. В.І. Вернадського. Приміщення загальною площею 119,7 м² надані в оренду.

Філія має кабінет завідувача філії, лабораторію рослинництва, лабораторію квітництва, допоміжне приміщення. Для проведення

практичних робіт та організації навчально-дослідної ділянки надана земля загальною площею 420 м². Для навчально-виховної та практичної роботи філія має достатню кількість науково-методичної літератури, матеріалів, знарядь праці, технічних засобів навчання, у тому числі комп'ютер і 2 принтери, телевізор, фотокамеру, є підключення до мережі Інтернет.

Філія у Полтавському районі працює на базі Терешківського ліцею, де орендуємо 3 кабінети загальною площею 119,1 кв.м.

У кабінеті «Лабораторія позашкільної освіти та екологічного виховання» оформлено виставку творчих робіт вихованців, оформлені стенди.

У кабінеті «Флористики та лісознавства» зібрана колекція кімнатних квітів з різних частин світу та сухоцвітів, опудала тварин лісу. Облаштована фотовиставка „В об'єктиві фотонатураліста», створено відеотеку. Придбані технічні засоби навчання: комп'ютер, багатофункціональний пристрій Canon, є підключення до мережі Інтернет.

Створено лабораторію зоології, де утримується 10 видів тварин.

Кобеляцькій філії надано в оренду кабінет Світлогірської загальноосвітньої школи I-III ступенів площею 54 м² для організації роботи філії. Філія має живий куточок, де мешкає 4 види тварин. Для методичної роботи використовується 1 комп'ютер та багатофункціональний пристрій, є підключення до мережі Інтернет.

Для роботи *Решетилівської філії* орендуємо приміщення загальною площею 52.95 кв. м у Решетилівському професійному аграрному ліцеї імені І.Г. Боровенського. Проведений поточний ремонт навчальних кабінетів та лабораторії зоології: замінені вікна, проведено водопостачання, замінене освітлення. Для забезпечення організації освітнього процесу придбані учнівські столи, стільці, комп'ютерна техніка та унаочнення.

Забезпечення наявності інформаційних систем для забезпечення ефективного освітнього процесу

Роботу інформаційної системи Центру забезпечує наявність необмеженого доступу до мережі Internet для здобувачів освіти та педагогічних працівників (у тому числі через сервіс Wi-Fi), локальної комп'ютерної мережі, внутрішнього електронного документообігу. Значне місце в управлінні Центром відіграє офіційний сайт Центру та facebook-сторінка.

IV. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ЙОГО ВИБОРУ

При формуванні робочого навчального плану враховано вимоги законів України „Про освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Про наукову і науково-технічну діяльність”, Положенням про позашкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. №433, Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 № 651 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.08.2004 за № 1036/9635,

Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2008 № 676.

Загальний обсяг навчального навантаження:

для гуртків, секцій, студій та інших творчих об'єднань *початкового рівня* за напрямками позашкільної освіти складає:

№ з/п	Напрямок позашкільної освіти	Кількість годин			
		1-й рік навчання		2-й рік навчання	
		на тиждень	на рік	на тиждень	на рік
1.	Еколого-натуралістичний	4-6	144-216	6	216
2.	Соціально-реабілітаційний	4	144	4-6	144-216
3.	Оздоровчий	4	144	4-6	144-216

для гуртків, секцій, студій та інших творчих об'єднань *основного рівня* за напрямками позашкільної освіти складає:

№ з/п	Напрямок позашкільної освіти	Кількість годин							
		1-й рік навчання		2-й рік навчання		3-й рік навчання		4-й рік навчання	
		на тиждень	на рік	на тиждень	на рік	на тиждень	на рік	на тиждень	на рік
1.	Еколого-натуралістичний	4-6	144-216	6	216	6-9	216-324	6-9	216-324
2.	Соціально-реабілітаційний	4-6	144-216	4-6	144-216	6-9	216-324	6-9	216-324
3.	Оздоровчий	4-6	144-216	4-6	144-216	6	216	6	216

для гуртків, секцій, студій та інших творчих об'єднань *вищого рівня* за напрямками позашкільної освіти складає:

№ з/п	Напрямок позашкільної освіти	Кількість годин							
		1-й рік навчання		2-й рік навчання		3-й рік навчання		4-й рік навчання	
		на тиждень	на рік	на тиждень	на рік	на тиждень	на рік	на тиждень	на рік
1.	Еколого-натуралістичний	6	216	6-9	216-324	6-9	216-324	6-9	216-324
2.	Соціально-	6	216	6-9	216-	6-9	216-	6-9	216-

	реабілітаційний				324		324		324
3.	Оздоровчий	6	216	6	216	6-9	216-324	6-9	216-324

Вимоги до вихованців Центру: вік – від 3 до 18 років; для осіб з особливими освітніми потребами – до 35 років; немає вимог до рівня підготовленості та стану здоров'я.

Тривалість одного заняття в Центрі визначається навчальним планом і навчальними програмами з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження для різних вікових категорій і становить для вихованців, учнів і слухачів:

віком від 3 до 6 років – 30 хвилин;

віком від 6 до 7 років – 35 хвилин;

старшого віку – 45 хвилин.

Перерви між заняттями визначаються режимом роботи Центру та становлять 10 хвилин.

V. НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Використовуються навчальні програми, що підібрані з урахуванням особливостей регіону, інтересів вихованців, кадрового забезпечення закладу, матеріально-технічної бази Центру:

№ з/п	Назва програми	Автор (автори)	Рівень схвалення	Документ
1.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Квітникарство». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Барило Світлана Іванівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
2.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні овочівники». Основний рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Белова Віта Іванівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
3.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-	Боева Альона Михайлівна, керівник гуртка	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської

	натуралістичного напрямку «Лікарські рослини». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді	від 29.05.2018 (прот. №3)	облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
4.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Чарівний світ природи». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Боева Альона Михайлівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
5.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні орнітологи». Основний рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин)	Брижак Людмила Михайлівна – завідувач відділу біології та методичної роботи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
6.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Цікавий світ акваріума». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин)	Брижак Людмила Михайлівна – завідувач відділу біології та методичної роботи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
7.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні друзі природи». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Грищенко Наталія Юріївна, завідувач лабораторії квітництва та овочівництва, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303

		молоді.		
8.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні зоологи». Початковий рівень, основний рівень, 2 роки навчання (144/180/216 годин).	Гайдар Ірина Семенівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
9.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Цікава зоологія». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Гайдар Ірина Семенівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
10.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні кролівники». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Нікітченко Вікторія Миколаївна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
11.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні птахівники». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Нікітченко Вікторія Миколаївна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
12.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Юні рослинники». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Пугачова Ірина Ярославівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303

13.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Мій рідний край, моя земля». Початковий рівень, 1 рік навчання (144/180/216 годин).	Пугачова Ірина Ярославівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО ім.М.В.Остроградського від 29.05.2018 (прот. №3)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 11.07. 2018 №303
14.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Квітка фантазія» Основний рівень. 2 роки навчання. (144 години).	Укладач Сусяхіна Людмила Володимирівна, заступник директора ПОЕНЦУМ	науково-методична рада ПОППО	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.06.2019 №254
15.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку декоративно-ужиткового профілю “Барви природи” 1 рік навчання. Початковий рівень (144/180/216 годин)	Марченко Оксана Вікторівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО 13.06.2015 (прот. №4)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.08.2015 №293
16.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку декоративно-ужиткового профілю “Барви природи” 1 рік навчання. Основний рівень (144/180/216 годин)	Марченко Оксана Вікторівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.	науково-методична рада ПОППО 13.06.2015 (прот. №4)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.08.2015 №293
17.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Знавці тераріумів». 1 рік навчання. Основний рівень. (216 годин)	Укладач Сусяхіна Людмила Володимирівна, заступник директора ПОЕНЦУМ	науково-методична рада ПОППО	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.06.2019 №254
18.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку валеологічного профілю “Здоровим	Пугачова Ірина Ярославівна, керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного	науково-методична рада ПОППО 29.05.2017 (прот. №5)	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 20.07.2017 №303

	будь ” 1 рік навчання. Початковий рівень (144/180/216 годин)	центру учнівської молоді.		
19.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Знавці органічної хімії». 1 рік навчання. Вищий рівень. (144/180/216 годин)	Гриньова М.В., доктор пед.наук, професор ПНПУ імені В.Г. Короленка; Кращенко Ю.П., к.п.н., керівник гуртка ПОЕНЦУМ; Данько В.О., керівник гуртка ПОЕНЦУМ	науково-методична рада ПОПППО	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.06.2019 №254
20.	Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Знавці органічної хімії». 1 рік навчання. Вищий рівень. (144/180/216 годин)	Укладач Сузахіна Людмила Володимирівна, заступник директора ПОЕНЦУМ	науково-методична рада ПОПППО	наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 27.06.2019 №254
21.	Навчальна програма „Декоративно-ужиткове мистецтво”. Поч. рівень – 1 рік навчання, 144 год.; осн. рівень – 4 роки навчання (I-II – 144 год.; III-IV-216 год.); вищий рівень – 1 рік навчання, 324 год.	Вержицька І.В., Лебідь Л.Ю.	Науково-методична комісія з позашкільної освіти МОН України (протокол №3 від 29.12.2015)	
22.	Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль	За заг. редакцією доктора пед. наук В.В. Вербицького	Протокол засідання науково-методичної комісії з позашкільної освіти від 25.05.2018 №1; лист ІМЗО від 06.06.2018 № 22.1/10-Г-1854	Лист МОН України від 11.06.2018 №1/11-6201

VI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Методологічну основу складають: філософські положення про взаємозв'язок свідомості та діяльності; філософські та психологічні ідеї, що розкривають діалектичний зв'язок явищ об'єктивної та суб'єктивної дійсності, принцип вивчення їх у розвитку та перспективі на основі єдності загального, особливого, індивідуального; положення особистісно орієнтованого, системного підходів до виховання особистості; методологічні

основи компетентнісного підходу в освіті; методологічні основи функціонування системи позашкільної освіти у вітчизняній практиці тощо.

Основними *методологічними ідеями* є:

ідея взаємодії особистості й суспільства, що створює сприятливе або несприятливе середовище для розвитку задатків особистості (Л. Виготський);

ідея використання потенціалу середовища, “педагогізації середовища” з метою виховання гармонійної особистості (С. Шацький);

ідея виховання особистості в колективі, гармонізації особистісних й колективних ліній розвитку (А. Макаренко);

ідея про становлення системи цінностей особистості як основний результат виховання (І. Бех, В. Зінченко, Б. Мещеряков та ін.);

ідея особистісно орієнтованого підходу до виховання особистості (І.Д. Бех), ідея навчального змісту як засобу морального розвитку особистості учня (І. Бех, О. Кононко та ін.);

ідея виховного потенціалу позашкільних навчальних закладів (В. Вербицький, А. Золотарьова, Б. Купріянов, Г. Пустовіт, Т. Сущенко та ін.).

Програмно-методичний матеріал, яким користується педагогічний колектив Центру:

Методичні рекомендації щодо реалізації ключової реформи Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» в позашкільлі (В.В. Вербицький);

Методичні поради до освітнього процесу в позашкільному закладі (еколого-натуралістичному центрі) (НЕНЦ МОН України);

Освітній стандарт еколого-натуралістичної роботи позашкільних та загальноосвітніх закладів України (методичні матеріали до використання на серпневих конференціях вчителів загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів) (Вербицький В.В.);

Навчально-методичний комплекс „Зелений пакет” (ОБСЄ);

Навчально-методичний посібник „Навчальна польова біолого-екологічна практика юних дослідників природи” (Смоляр Н.О., Гапон С.В., Слюсар М.В., Закалюжний В.М., Клепець О.В., Коваль А.А.).

VII. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЦЕНТРІ

Освітній процес у Центрі організовано за такими *організаційними формами*:

творчі об’єднання;

гуртки;

групи;

відділи;

школи;

лабораторії.

Заняття проводяться у формі індивідуальних і групових занять.

Структура Центру:

організаційні форми Центру об'єднані у *відділи*:
екології та охорони природи;
біології та методичної роботи;
сільського господарства.

У складі відділу біології та методичної роботи *створено обласну очно-заочну біологічну школу*. Для слухачів школи проводяться зимова сесія у формі зимової природничої школи та літня сесія у формі польової екологічної практики.

У структурі центру працюють *5 відокремлених структурних підрозділів*: Кобеляцька, Шишацька, Решетилівська філії, філія у Полтавському районі, обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір „Еколог”.

Творчі об'єднання, гуртки, що працюють у відокремлених структурних підрозділах Центру (філії, табір) також підпорядковуються відділам Центру відповідно до їх профілю.

Вибір форм і методів навчання педагоги Центру визначають самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку в освітньому процесі шляхом ведення портфолію та банку обдарованих дітей.

VIII. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИЙ СКЛАДНИК (для осіб з особливими освітніми потребами)

У роботі з особами з особливими освітніми потребами Центр керується наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 № 1224 „Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах”.

У Центрі створені умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними позашкільної еколого-натуралістичної освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів: безперешкодний доступ до території (навчально-дослідна зона, зона відпочинку) та приміщень Центру; відповідна навчально-матеріальна база (спеціальні навчальні програми, наочно-дидактичні посібники, форми, методи навчання та виховання).

Особам з особливими освітніми потребами позашкільна освіта надається нарівні з іншими вихованцями, у тому числі шляхом розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб.

Для навчання осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості.

Наповнюваність спеціальних груп для осіб з особливими освітніми потребами становить 6-8 осіб.

Тривалість занять для дітей віком 6-7 років – 35 хв., 8-10 років – 40 хв., старших 10 років – 45 хв.

У Центрі наявне специфічне обладнання: каремати, куточок релаксації у навчальному кабінеті.

ІХ. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Як результат реалізації освітньої програми є сформованість у вихованців, учнів і слухачів пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей.

Пізнавальні компетентності передбачають оволодіння поняттями та знаннями з наук природничого циклу: біології, екології, хімії, сільськогосподарських наук; основ характеристики явищ і процесів суспільного життя; набуття морально-психологічних якостей: патріотизму, національної свідомості, порядності, почуття обов'язку, громадянської позиції, лідерських здібностей, толерантності, оптимізму та ін.; способів організації змістовного дозвілля.

Практичні компетентності передбачають формування різноманітних умінь і навичок: дослідницької діяльності, практичної природоохоронної роботи, пошуково-конструкторських умінь; здатності захищати і реалізовувати свої права, орієнтуватися у соціальних відносинах, встановлювати зв'язки між подіями і явищами, формулювати, висловлювати та доводити власну думку, позицію.

Творчі компетентності передбачають набуття досвіду власної творчої діяльності у галузі природничих наук, розв'язання творчих завдань, здатності проявляти творчу ініціативу; розвиток дослідницьких здібностей, системного, просторового і логічного мислення, уяви, фантазії; потреби у творчій самореалізації та духовному вдосконаленні.

Соціальні компетентності орієнтовані на досягнення високого рівня освіченості і вихованості; емоційний, фізичний та інтелектуальний розвиток; формування позитивних особистісних якостей (самостійність, наполегливість, працелюбство та ін.), ціннісного ставлення до себе та інших, вміння працювати в колективі. Розвиток здатності до професійного самовизначення, творчого становлення. Формування громадянської поведінки, патріотизму, любові до України.